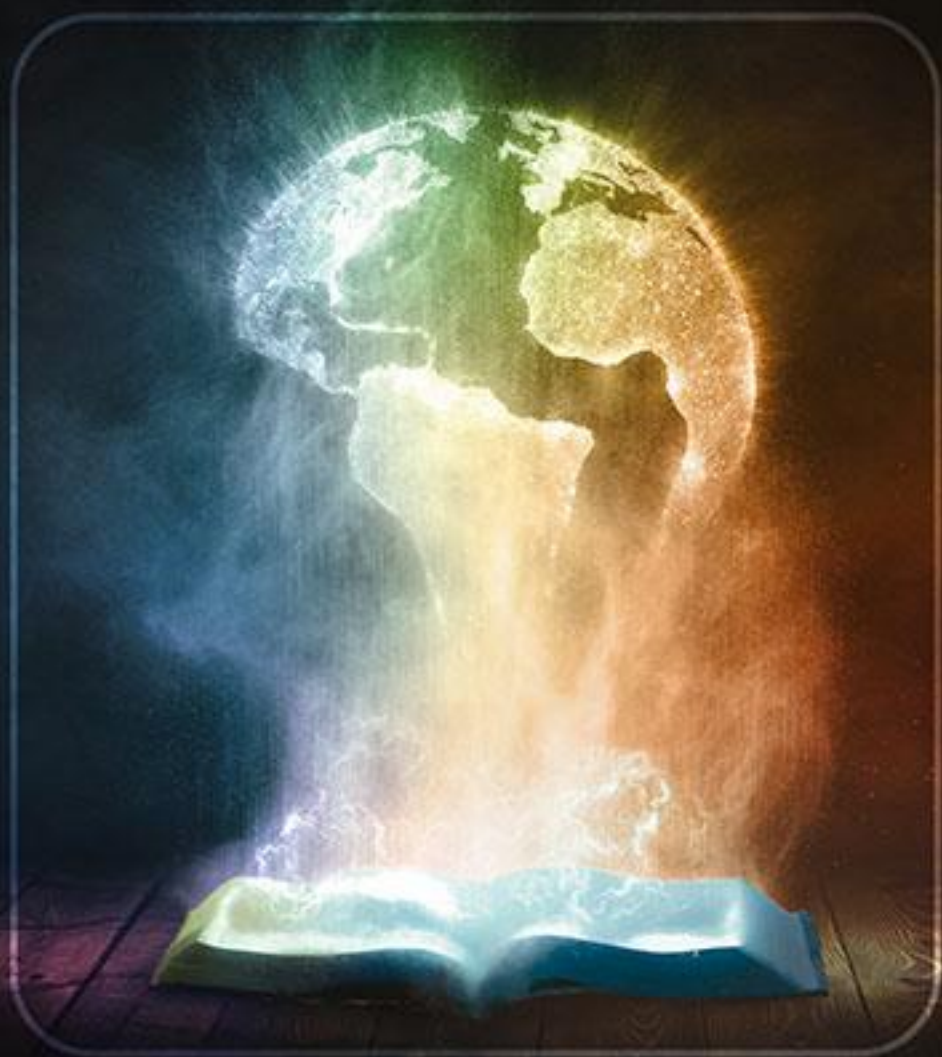

Μαρία Ι. Ασλανίδη

ΤΑΞΙΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

Πίνακας περιεχομένων

<i>Ακρώνυμα – Συντομογραφίες.....</i>	15
<i>Αντί προλόγου.....</i>	17
<i>Πρόλογος συγγραφέα .....</i>	19
Εισαγωγή	23
Μέρος 1: Οργάνωση της γνώσης στον φυσικό χώρο των βιβλιοθηκών	25
Κεφάλαιο 1: Η επιστήμη της οργάνωσης της γνώσης.....	27
1.1 Εισαγωγή.....	27
1.2 Η κοινωνία της πληροφορίας και η διαχείριση της γνώσης.....	27
1.3 Η γνώση και η σημασία της γνώσης στον χώρο των βιβλιοθηκών.....	28
1.4 Γνώση ή πληροφορίες ή δεδομένα.....	30
1.5 Διαχείριση της γνώσης ή της πληροφορίας.....	34
1.6 Άλλα ζητήματα της οργάνωσης της γνώσης.....	37
Κεφάλαιο 2: Θεματική καταλογογράφηση και πρόσβαση.....	39
2.1 Εισαγωγή.....	39
2.2 Ταξινόμηση και βιβλιοθηκονομία: μια αμφίδρομη σχέση.....	39
2.3 Ταξινόμηση και θεματική καταλογογράφηση	40
Κεφάλαιο 3: Συστήματα κατηγοριοποίησης	47
3.1 Εισαγωγή.....	47
3.2 Η παράσταση της γνώσης στα ταξινομικά συστήματα των βιβλιοθηκών ..	47
3.3 Ταξινομικά συστήματα: βασικές έννοιες και συστατικά	50
3.4 Είδη ταξινόμησης.....	63
3.4.1 Φυσική ταξινόμηση.....	64

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3.4.2	Τεχνητή ταξινόμηση.....	64
3.4.3	Ιεραρχική ταξινόμηση.....	65
3.4.4	Ειδική vs Ευρεία ταξινόμηση.....	66
3.5	Στόχοι της ταξινόμησης στον χώρο των βιβλιοθηκών.....	66
3.6	Τύποι ταξινομικών συστημάτων.....	68
3.7	Απαριθμητικά ταξινομικά σχήματα.....	68
3.8	Αναλυτικο-συνθετικά ταξινομικά σχήματα.....	69
3.9	Κατηγορική αναλυτική θεωρία.....	69
3.10	Κατηγορικά ταξινομικά σχήματα.....	70

Μέρος 2: Διεθνή Ταξινομικά Συστήματα 71

Κεφάλαιο 4: Dewey Decimal Classification (DDC) 73

4.1	Εισαγωγή.....	73
4.2	Η προέλευση του συστήματος ταξινόμησης Dewey Decimal Classification.....	73
4.3	Σύντομη ιστορία των εκδόσεων του DDC από τον 20ό αιώνα μέχρι σήμερα.....	74
4.4	Θεώρηση του DDC.....	76
4.5	Εννοιολογικό πλαίσιο.....	79
4.6	Χαρακτηριστικά και διαφοροποιήσεις στην 23η έκδοση του DDC.....	81
4.7	WebDewey.....	87
4.8	Το Πρόγραμμα Dewey της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου.....	88
4.9	Εναλλακτική σημειογραφία DDC στις βιβλιογραφικές εγγραφές της LC.....	89
4.10	Καταλογογράφηση με αντιγραφή.....	91
4.11	Τάξεις.....	92
4.11.1	Τάξη 000.....	92
4.11.2	Τάξη 100.....	94
4.11.3	Τάξη 200.....	95
4.11.4	Τάξη 300.....	95
4.11.5	Τάξη 400.....	96
4.11.6	Τάξη 500.....	96
4.11.7	Τάξη 600.....	97
4.11.8	Τάξη 700.....	97
4.11.9	Τάξη 800.....	98
4.11.10	Τάξη 900.....	98
4.12	Σημειογραφία.....	99
4.13	Ιεραρχική οργάνωση.....	99
4.14	Ευρεία και ειδική ταξινόμηση στο DDC.....	101

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

4.15	Ευρετήριο σχετικών όρων.....	103
4.16	Κύρια χαρακτηριστικά των βασικών και βοηθητικών πινάκων.....	106
4.16.1	Περιλήψεις	106
4.16.2	Βοηθητικοί πίνακες	106
4.16.3	Βοηθητικός πίνακας 1 – Σταθερές υποδιαίρεσεις	108
4.16.4	Βοηθητικός πίνακας 2 – Γεωγραφικές περιοχές, ιστορικές περίοδοι, βιογραφίες.....	111
4.16.5	Βοηθητικός πίνακας 3 – Υποδιαίρεσεις των καλών τεχνών και των λογοτεχνικών μορφών.....	115
4.16.6	Βοηθητικός πίνακας 4 – Υποδιαίρεσεις για επιμέρους γλώσσες και οικογένειες γλωσσών	119
4.16.7	Βοηθητικός πίνακας 5 – Εθνοτικές και εθνικές ομάδες.....	120
4.16.8	Βοηθητικός πίνακας 6 – Γλώσσες.....	122
4.16.9	Προσθήκη από άλλα μέρη των βασικών ταξινομικών πινάκων....	123
4.17	Βασικές αρχές ανάθεσης ταξινομικού αριθμού	124
4.18	Ειδικότεροι κανόνες θεματικής ανάλυσης	125
4.19	Ο προσδιορισμός του επιστημονικού τομέα ενός έργου.....	126
4.20	Περισσότερα από ένα θέματα στον ίδιο επιστημονικό τομέα.....	126
4.21	Περισσότεροι από ένας επιστημονικοί τομείς.....	128
4.21.1	Πίνακας εσχάτης λύσης (Table of last resort).....	129
4.22	Σημειώσεις	130
4.23	Συμπεράσματα – Αξιολόγηση του DDC.....	141
4.24	Πλεονεκτήματα του DDC	141
4.25	Μειονεκτήματα του DDC	142
4.26	Μελλοντικές κατευθύνσεις του DDC	143
Κεφάλαιο 5: Library of Congress Classification (LCC)		145
5.1	Εισαγωγή.....	145
5.2	Συνολική θεώρηση του LCC.....	145
5.3	Πρώιμα συστήματα	147
5.4	Το σύστημα του Thomas Jefferson	148
5.5	Το νέο LCC	149
5.6	Σύνοψη του Hanson το 1899.....	150
5.7	Η ανάπτυξη μεμονωμένων πινάκων.....	153
5.8	Φιλοσοφική θεώρηση του LCC	154
5.9	Διάδοση της χρήσης του LCC.....	155
5.10	Αρχές, δομή και μορφότυπο του LCC	155
5.11	Προβολή του LCC	158
5.12	Κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα	158
5.13	Μορφή των ταξινομικών πινάκων	159
5.14	Διαίρεσεις.....	164

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

5.15	Σημειώσεις στους βασικούς ταξινομικούς πίνακες.....	172
5.16	Γενικά χαρακτηριστικά της σημειογραφίας.....	174
5.17	Βασική σημειογραφία και ανάθεση αλφαριθμητικών Cutters.....	175
5.18	Βοηθητικοί πίνακες.....	177
5.19	Πίνακες γενικής εφαρμογής.....	178
5.20	Πίνακες περιορισμένης εφαρμογής.....	184
5.21	Πίνακες για συγγραφείς.....	185
5.22	Γενικές αρχές ανάθεσης θεματικών επικεφαλίδων και ταξινομικού αριθμού.....	190
5.23	Γενικές αρχές εύρεσης ταξινομικού αριθμού.....	194
5.24	Ταξιθετικοί αριθμοί LCC.....	196
5.24.1	Πώς διαβάζεται ο ταξιθετικός αριθμός στο LCC.....	202
5.25	Χρήση του πίνακα Cutter.....	203
5.26	Πρακτικές προσαρμογής του πίνακα Cutter.....	208
5.26.1	Προβολή της σημειογραφίας.....	214
5.27	Οι ταξιθετικοί αριθμοί στα βιβλιογραφικά δεδομένα.....	215
5.28	Οι ταξιθετικοί αριθμοί στα καθιερωμένα δεδομένα.....	218
5.29	Εργαλεία ταξινόμησης στο LCC.....	220
5.29.1	Εγχειρίδια.....	222
5.29.2	Περιγράμματα.....	222
5.29.3	Βοηθητικά εργαλεία.....	222
5.30	Αναθεώρηση – Ενημέρωση του LCC.....	227
Κεφάλαιο 6: Colon Classification (CC)		229
6.1	Εισαγωγή.....	229
6.2	Σύντομα βιογραφικά και ιστορικά στοιχεία.....	229
6.3	Σύντομη ιστορία των εκδόσεων του CC.....	231
6.4	Χαρακτηριστικά του CC.....	234
6.5	Θεμελιώδεις κατηγορίες.....	236
6.6	Οι τρεις εκδοχές του CC.....	237
6.7	Οργάνωση κύριων τάξεων.....	238
6.8	Διαίρεση της γνώσης στο CC.....	240
6.9	Σύνθετα θέματα.....	241
6.10	Διαίρεση της κύριας τάξης.....	242
6.11	Σύστημα σημειογραφίας.....	242
6.12	Ευρετήριο CC.....	244
6.13	Κατηγορική ανάλυση.....	244
6.14	Σειρά παράθεσης κατηγοριών/πτυχών.....	246
6.15	Σύνθεση.....	247
6.16	Βασικές αρχές ταξιθέτησης του CC.....	247

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

6.17 Ταξιθετικοί αριθμοί – Αριθμοί βιβλίου.....	249
6.18 Υποστήριξη και χρήση του CC	249
6.19 Πλεονεκτήματα του CC	250
6.20 Μειονεκτήματα/περιορισμοί του CC	250
6.21 Επιδράσεις – Μελλοντικές κατευθύνσεις	251

Κεφάλαιο 7: Universal Decimal Classification (UDC) 253

7.1 Εισαγωγή.....	253
7.2 Σύντομα ιστορικά στοιχεία	253
7.3 Η πρώτη αναλυτικο-συνθετική ταξινόμηση.....	255
7.4 Τι είναι το UDC;	255
7.5 Σκοπός του UDC.....	256
7.6 Χαρακτηριστικά του UDC	256
7.7 Αρχές του UDC.....	257
7.8 Σημειογραφία και σύμβολα του UDC.....	258
7.9 Δεκαδική σημειογραφία.....	258
7.10 Ιεραρχικά εκφραστική σημειογραφία	259
7.11 Συντακτικά εκφραστική σημειογραφία.....	259
7.12 Δομή του UDC.....	260
7.13 Συνθετική δομή του UDC	261
7.14 Ιεραρχική δομή.....	262
7.15 Πίνακες του UDC.....	262
7.15.1 Συστηματικοί πίνακες.....	262
7.15.2 Κύριοι πίνακες.....	263
7.15.3 Κοινός βοηθητικός πίνακας.....	263
7.15.4 Κοινά βοηθητικά σύμβολα.....	264
7.15.5 Κοινός βοηθητικός αριθμός.....	264
7.16 Πλεονεκτήματα του UDC	265
7.17 Μειονεκτήματα του UDC	266
7.18 Χρήστες του UDC.....	266
7.19 Ενημερώσεις του UDC.....	267
7.20 Διαχείριση και υποστήριξη του UDC	268
7.21 Σημαντικές αλλαγές από το 1993 έως το 2013	268
7.22 Το ενημερωτικό δελτίο του UDC	269
7.23 Καταργήσεις στο UDC.....	269
7.24 Διαδικτυακές εκδόσεις του UDC	269
7.25 UDC Master Reference File (UDC MRF)	269

Κεφάλαιο 8: Bliss Bibliographic Classification (BC) 287

8.1 Εισαγωγή.....	287
8.2 Σύντομα ιστορικά στοιχεία	287

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

8.3	BC1	288
8.4	BC2	288
8.5	Δομή και ποιοτικά χαρακτηριστικά της σημειογραφίας BC.....	290
8.6	Ποιοτικά χαρακτηριστικά της σημειογραφίας του BC	291
8.7	Βασικοί ταξινομικοί πίνακες.....	291
8.8	Υποστήριξη του BC	294
8.9	Χρήστες του BC2.....	294
8.10	Αναθεώρηση βασικών και βοηθητικών πινάκων	295
8.11	Επίλογος: συμπεράσματα και επιδράσεις	295
Κεφάλαιο 9: Expansive Classification (EC).....		297
9.1	Εισαγωγή.....	297
9.2	Σύντομα ιστορικά στοιχεία	297
Κεφάλαιο 10: Subject Classification (SC)		301
10.1	Εισαγωγή.....	301
10.2	Σύντομα ιστορικά στοιχεία	301
10.3	Συνεισφορά και επιδράσεις της θεματικής ταξινόμησης	303
Κεφάλαιο 11: Ειδικά ταξινομικά συστήματα		305
11.1	Εισαγωγή.....	305
11.2	British Catalogue of Music Classification (BCM).....	306
11.3	Dickinson Classification (DC)	308
11.3.1	Συνολική θεώρηση	309
11.3.2	Σημειογραφία	312
11.4	Alpha-Numeric System for Classification of Recordings (ANSCR).....	313
Κεφάλαιο 12: Μη αγγλόφωνα ταξινομικά συστήματα		317
12.1	Εισαγωγή.....	317
12.2	Ιαπωνική Δεκαδική Ταξινόμηση (Nippon Decimal Classification – NDC)	317
12.3	Ταξινόμηση Κινεζικών Βιβλιοθηκών (Chinese Library Classification – CLC).....	318
12.3.1	Σύστημα σημειογραφίας	320
12.3.2	Εκδόσεις του CLC.....	321
12.3.3	Σύννοψη	322
12.4	Κορεατική Δεκαδική Ταξινόμηση (Korean Decimal Classification – KDC)	323

Κεφάλαιο 13: Σύνθεση ταξιθετικών αριθμών	325
13.1 Εισαγωγή.....	325
13.2 Αριθμοί Cutter.....	328
13.3 Κατασκευή ταξιθετικού αριθμού στο DDC	329
13.4 Σχήματα κατασκευής αριθμών αντιτύπου.....	330
13.5 Τεχνική ανάγνωση ταξιθετικών αριθμών και ταξιθέτηση	331
13.5.1 Ανάγνωση ενός ταξιθετικού αριθμού DDC	331
13.5.2 Ανάγνωση ταξιθετικού αριθμού μυθιστορήματος (Fiction Call Number)	332
13.5.3 Ανάγνωση ταξιθετικού αριθμού στο LCC	335
Κεφάλαιο 14: Σύγκριση ταξινόμησης και ταξινομικών σχημάτων	337
14.1 Εισαγωγή.....	337
14.2 Ταξινόμηση γνώσης έναντι βιβλιογραφικής ταξινόμησης.....	337
14.3 Σύγκριση ταξινομικών συστημάτων	339
14.4 Κατηγορική έναντι ιεραρχικής ταξινόμησης	340
14.5 Σύγκριση LCC και DDC	340
14.6 Σύγκριση DDC και LCC	344
14.7 Σύγκριση DDC και UDC	345
14.8 Σύγκριση CC και DDC	346
14.9 Λειτουργικές απαιτήσεις της βιβλιογραφικής ταξινόμησης	347
14.10 Κριτήρια επιλογής ταξινομικού συστήματος στο πλαίσιο κοινοπραξιών	351
Μέρος 3: Άλλα συστήματα οργάνωσης της γνώσης:	
μια εισαγωγική παρουσίαση.....	353
Κεφάλαιο 15: Θησαυροί.....	355
15.1 Εισαγωγή.....	355
Κεφάλαιο 16: Σημασιολογικά δίκτυα και οντολογίες	365
16.1 Εισαγωγή.....	365
16.2 Σημασιολογικά δίκτυα και Σημασιολογικός Ιστός	365
16.3 Εννοιολογική χαρτογράφηση και σημασιολογικά δίκτυα.....	367
16.4 Οντολογίες	368
Κεφάλαιο 17: Σύνοψη	373
17.1 Επίλογος – Συμπεράσματα.....	373
17.2 Βέλτιστες πρακτικές για καταλογογράφους/ταξινόμους.....	378

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος 4: Παράρτημα	381
Παράρτημα	383
Π.1 Πίνακες – Παραδείγματα	383
Π.2 Γλωσσάριο επιλεγμένων όρων.....	418
Αναφορές	441
Ελληνόφωνες βιβλιογραφικές αναφορές.....	441
Ξενόφωνες βιβλιογραφικές αναφορές.....	442
Δικτυογραφία	448
Ευρετήριο	453

Ακρώνυμα – Συντομογραφίες

AACR2	<i>Anglo-American Cataloging Rules, 2nd edition</i>
ALA	<i>American Library Association</i>
ANSCR	<i>Alpha-Numeric System for Classification of Recordings</i>
BC	<i>Bliss Classification</i>
BC2	<i>Bibliographic Classification Scheme, second edition</i>
BCA	<i>Bliss Classification Association</i>
BCM	<i>British Catalogue of Music</i>
CC	<i>Colon Classification</i>
CCC	<i>Central Classification Committee</i>
CIP	<i>Cataloguing in Publication</i>
CLC	<i>Chinese Library Classification</i>
CRG	<i>Classification Research Group</i>
DC	<i>Dickinson Classification</i>
DDC	<i>Dewey Decimal Classification</i>
EPC	<i>Editorial Policy Committee</i>
FFS	<i>Free-Floating Subdivisions</i>
FID	<i>International Federation for Information and Documentation</i>
FRBR	<i>Functional Requirements for Bibliographic Records</i>
IFLA	<i>International Federation of Libraries, Associations and Institutions</i>
IIB	<i>International Institute of Bibliography</i>
IR	<i>Information Retrieval</i>
IS	<i>Information Science</i>
ISO	<i>International Organization for Standardization</i>
IT	<i>Information Technology</i>
KDC	<i>Korean Decimal Classification</i>
KM	<i>Knowledge Management</i>
KS	<i>Knowledge Society</i>
KOS	<i>Knowledge Organization Systems</i>
LA	<i>Library Association</i>

ΑΚΡΩΝΥΜΑ – ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

LC	<i>Library of Congress</i>
LCC	<i>Library of Congress Classification</i>
LCGFT	<i>Library of Congress Genre/Form Terms</i>
LCMPT	<i>Library of Congress Medium of Performance Thesaurus for Music</i>
LCNAF	<i>Library of Congress Name Authority File</i>
LCRI	<i>Library of Congress Rule Interpretations</i>
LC-PCC PS	<i>Library of Congress-Program for Cooperative Cataloging Policy Statements</i>
LCSH	<i>Library of Congress Subject Headings</i>
LIS	<i>Library and Information Science</i>
MADS	<i>Metadata Authority Description Standard</i>
MARC	<i>Machine Readable Cataloging</i>
MARCXML	<i>Machine Readable Cataloging Extensible Markup Language</i>
MESH	<i>Medical Subject Headings</i>
MODS	<i>Metadata Object Description Standard</i>
NDC	<i>Nippon Decimal Classification</i>
OCLC	<i>Online Computer Library Center</i>
OWL	<i>Web Ontology Language</i>
PSD	<i>Policy and Standards Division</i>
RDA	<i>Resource Description and Access</i>
RDF	<i>Resource Description Framework</i>
SAPs	<i>Subject Access Points</i>
SCM	<i>Subject Cataloging Manual</i>
SKOS	<i>Simple Knowledge Organization System</i>
UDC	<i>Universal Decimal Classification</i>
UDCC	<i>Universal Decimal Classification Consortium</i>
UDC MRF	<i>Universal Decimal Classification Master Reference File</i>
UK-CRG	<i>United Kingdom-Classification Research Group</i>
UNIMARC	<i>Universal MARC</i>
W3C	<i>World Wide Web Consortium</i>
XML	<i>Extensible Markup Language</i>
ΔΓ	<i>Διαχείριση της Γνώσης</i>
ΕΛΕΤΟ	<i>Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας</i>
ΕΛΟΤ	<i>Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης</i>
ΣΕΑΒ	<i>Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών</i>
ΣΚΕΑΒ	<i>Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών</i>

Αντί προλόγου

Το βιβλίο αυτό επρόκειτο να το προλογίσει ο καθηγητής και δάσκαλός μου, συνεργάτης και φίλος, Ιωάννης Παπαδάκης (επίκ. καθ. ΤΑΒΜ), ο οποίος έφυγε από τη ζωή το καλοκαίρι του 2017. Το αφιερώνω ως ελάχιστο φόρο τιμής στη μνήμη του.

Πρόλογος συγγραφέα

Η σύγχρονη βιβλιοθηκονομία ξεκίνησε από την εξέλιξη του έντυπου βιβλίου. Από τότε ο τομέας εξελίσσεται διαρκώς, ενώ οι τεχνολογίες στους τομείς της πληροφορίας και της επικοινωνίας συνέβαλαν θετικά στην ενδυνάμωση και την ενίσχυση του τομέα της Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφορίας, όπως αυτός ονομάζεται σήμερα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι βιβλιοθηκονόμοι και οι επιστήμονες της πληροφορίας οφείλουν σε τακτά χρονικά διαστήματα να θεωρούν και, εφόσον κρίνεται απαραίτητο, να αναθεωρούν ακόμη και τα θεμελιώδη συστατικά του τομέα τους.

Η ταξινόμηση αποτελεί ένα από τα παλαιότερα εργαλεία που αναπτύχθηκαν από τους επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους και επιστήμονες της πληροφορίας και θεωρείται το θεμέλιο της βιβλιοθηκονομίας χάρη στην πολύπλευρη λειτουργικότητά της. Η προέλευση των ταξινομικών σχημάτων στον χώρο των βιβλιοθηκών αποτελούν σημαντικές εξελίξεις στον τομέα της ταξινόμησης (Kumbhar, 2011).

Η ταξινόμηση ως τεχνική και πνευματική εργασία εξακολουθεί να βρίσκεται στον πυρήνα της βιβλιοθηκονομίας και της επιστήμης της πληροφορίας, ανεξάρτητα από τις αναριθμητές μεταβολές που έχουν συντελεστεί στον τομέα, τόσο λόγω των νέων μορφότυπων στο πεδίο επικοινωνίας όσο και των νέων τεχνολογιών οργάνωσης και διανομής της πληροφορίας.

Σήμερα παρέχονται διάφοροι και διαφορετικοί τρόποι αξιοποίησης της ταξινόμησης, όπως υλοποιείται στον χώρο των βιβλιοθηκών. Χάρη στη μεγάλη εμπειρία και ειδίκευση των επαγγελματιών του χώρου στην οργάνωση της γνώσης και στη διαχείριση των πληροφοριών (Information Management), οι πρώτοι μπορούν να προσφέρουν πολλά στη σύγχρονη εποχή της πληροφορίας (Information Age). Η ταξινόμηση της γνώσης ή των πόρων που την εμπεριέχουν συνδέεται στενά με την εξοικονόμηση χρόνου, η οποία για τους περισσότερους σύγχρονους ερευνητές αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην ερευνητική διαδικασία.

Στο πλαίσιο αυτό, στο συγκεκριμένο βιβλίο επιχειρείται μια συνολική θεωρητική προσέγγιση των μεθόδων με τις οποίες ο τομέας της Βιβλιοθηκονομίας και της Επιστήμης της Πληροφορίας διαχειρίζεται τη συλλογή, την οργάνωση, την ερμηνεία, την περιγραφή και την ταξινόμηση της γνώσης. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται

αναφορά: α) στις θεμελιώδεις αρχές της ταξινόμησης και στις δυνατότητες υλοποίησης των αρχών της μέσω της τρέχουσας τεχνολογίας, β) στην ταξινόμηση ως διαδικασία ή/και τεχνική εργασία στον χώρο των βιβλιοθηκών ή/και των κέντρων πληροφόρησης, γ) στην κατανόηση του ευρύτερου πλαισίου υπό το οποίο αναπτύχθηκε και διαμορφώθηκε η ταξινόμηση ως τυποποιημένη διαδικασία, δ) στα κυριότερα διεθνή ταξινομικά συστήματα που υλοποιούνται μέχρι σήμερα στον χώρο των βιβλιοθηκών και των φορέων καταλογογράφησης, και ε) στις νέες τάσεις και τις δυνατότητες οργάνωσης της γνώσης που παρέχει η τρέχουσα τεχνολογία.

Πιο αναλυτικά, το βιβλίο χωρίζεται σε τέσσερα (4) μέρη, από τα οποία:

- Το πρώτο μέρος εστιάζει: α) στην οργάνωση και τη σημασία της γνώσης στον χώρο των βιβλιοθηκών, καθώς και σε άλλα ζητήματα αναφορικά με τις έννοιες *γνώση* και *πληροφορία*, β) στη βασική ορολογία και τις έννοιες που σχετίζονται με τις τεχνικές εργασίες της ταξινόμησης, της θεματικής καταλογογράφησης, της πρόσβασης, της θεματικής ανάλυσης και της θεματικής ευρετηρίασης, όπως υλοποιούνται στον χώρο των βιβλιοθηκών, γ) στα συστήματα κατηγοριοποίησης της γνώσης και στα είδη και τα συστατικά της ταξινόμησης και των ταξινομικών σχημάτων.
- Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται δεκατρία (13) από τα δημοφιλέστερα μέχρι σήμερα ταξινομικά συστήματα στον χώρο των βιβλιοθηκών, αγγλόφωνα και μη. Για το κάθε ταξινομικό σύστημα παρέχονται γενικά:

- ο μια συνοπτική ιστορική και θεωρητική προσέγγιση,
- ο τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της τρέχουσας έκδοσης ανά ταξινομικό σύστημα,
- ο η δομή, η οργάνωση και μια συνολική αξιολόγηση ανά ταξινομικό σύστημα.

Παράλληλα, παρουσιάζονται πρακτικές σύνθεσης και κατασκευής ταξιθετικών αριθμών, όπως υλοποιούνται στα δύο ευρέως διαδεδομένα ταξινομικά συστήματα –DDC και LCC (κεφ. 10)–, καθώς και ζητήματα σύγκρισης αφενός μεταξύ των ειδών ταξινόμησης, αφετέρου μεταξύ των ταξινομικών σχημάτων που αναφέρονται στο παρόν έργο (κεφ. 11).

Τα ταξινομικά συστήματα με τη σειρά που παρατίθενται στο 2ο μέρος είναι τα εξής:

- ο Το ταξινομικό σύστημα *Dewey Decimal Classification – DDC* (Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης Dewey, κεφ. 4)
- ο Το ταξινομικό σύστημα *Library of Congress Classification – LCC* (Ταξινομικό Σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου, κεφ. 5)
- ο Το ταξινομικό σύστημα *Colon Classification – CC* (κεφ. 6)
- ο Το ταξινομικό σύστημα *Universal Decimal Classification – UDC* (Διεθνής Δεκαδική Ταξινόμηση, κεφ. 7)

- ο Το ταξινομικό σύστημα *Bliss Bibliographic Classification – BC* (Βιβλιογραφική Ταξινόμηση Bliss, κεφ. 8)
- ο Το ταξινομικό σύστημα *Expansive Classification – EC* (Επεκτεινόμενη Ταξινόμηση, κεφ. 9)
- ο Το ταξινομικό σύστημα *Subject Classification – SC* του James Brown (Θεματική Ταξινόμηση, κεφ. 10)
- ο Το ταξινομικό σύστημα *British Catalogue of Music Classification – BCM* (κεφ. 11)
- ο Το ταξινομικό σύστημα *Dickinson Classification – DC* (κεφ. 11)
- ο Το ταξινομικό σύστημα για ηχογραφήσεις μουσικής *Alpha-Numeric System for Classification of Recordings-ANSCR* (κεφ. 11)
- ο Το ταξινομικό σύστημα *Nippon Decimal Classification – NDC* (Ιαπωνική Δεκαδική Ταξινόμηση, κεφ. 12)
- ο Το ταξινομικό σύστημα *Chinese Library Classification – CLC* (Ταξινόμηση Κινεζικών Βιβλιοθηκών, κεφ. 12) και
- ο Το ταξινομικό σύστημα *Korean Decimal Classification – KDC* (Κορεατική Δεκαδική Ταξινόμηση, κεφ. 12)
- Το τρίτο μέρος συνίσταται από τρία (3) κεφάλαια, από τα οποία τα Κεφάλαια 15 και 16 αναφέρονται σε επιμέρους συστήματα της οργάνωσης της γνώσης – θησαυροί, σημασιολογικά δίκτυα και οντολογίες–, ενώ το τελευταίο κεφάλαιο (κεφ. 17) συνιστά μια σύνοψη των βασικών αρχών και πρακτικών που διέπουν την ταξινόμηση.
- Το τέταρτο μέρος περιλαμβάνει μια σειρά από πίνακες, ενδεικτικά παραδείγματα υλοποίησης των ταξινομικών συστημάτων στα βιβλιογραφικά και καθιερωμένα δεδομένα στους καταλόγους των βιβλιοθηκών, καθώς και γλωσσάρι με ενδεικτική ορολογία προσαρμοσμένη στην ελληνική γλώσσα.¹

Παράλληλα, μέσα από τη συγκεκριμένη προσπάθεια αναδεικνύεται η ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης των δυνατοτήτων ανάπτυξης, εξέλιξης και βελτίωσης της εννοιολογικής παράστασης της γνώσης μέσα από τα τρέχοντα διεθνή ταξινομικά συστήματα, όπως υλοποιούνται μέχρι σήμερα στον χώρο των βιβλιοθηκών.

Σε αυτό το πλαίσιο, το συγκεκριμένο έργο έχει στόχο να εμπλουτίσει την ελληνική βιβλιογραφία και να εισαγάγει τους φοιτητές και τους επαγγελματίες του τομέα της Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφορίας στις αρχές και τη φιλοσοφία που διέπουν την οργάνωση της γνώσης στον χώρο των βιβλιοθηκών.

---

¹ Για την ορολογία, όπως παρατίθεται στο *Γλωσσάριο επιλεγμένων όρων* του παρόντος, η συγγραφέας συμβουλευτήκε συμπληρωματικά τα ορολογικά εργαλεία του ΕΛΟΤ (ΕΛΟΤ 56-1) και της ΕΛΕΤΟ <<http://www.eleto.gr/termsbases.htm>>.

Εισαγωγή

Η έννοια της τάξης υπάρχει έμφυτη στον άνθρωπο, σε άλλους περισσότερο και σε άλλους λιγότερο, ενώ η ρήση «μια θέση για το κάθε πράγμα και κάθε πράγμα στη θέση του» δεν είναι τυχαία, καθώς χαρακτηρίζει πλήθος ανθρώπων που δεν μπορούν να ξεκινήσουν να εκτελούν οποιαδήποτε εργασία προτού τακτοποιήσουν το «χάος» γύρω τους. Ανεξάρτητα από την προσωπική τάση και ροπή του καθενός προς τη λεγόμενη «τάξη» ή τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται κάποιος αφενός την τάξη ως έννοια και αφετέρου την τάξη ως αποτέλεσμα, θεωρείται δεδομένο ότι ο κάθε άνθρωπος διαθέτει την ικανότητα να διαχειρίζεται, να αναλύει και να οργανώνει τα δεδομένα, τις πληροφορίες και τελικά τη γνώση.

Από τη χρονική εκείνη στιγμή στην ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού κατά την οποία ξεκίνησε η δημιουργία και η παραγωγή πληροφοριών, αναπτύχθηκε σχεδόν ταυτόχρονα και η ανάγκη για την αποθήκευσή τους. Πολύ σύντομα ο άνθρωπος συνειδητοποίησε ότι η αποθήκευση της παραχθείσας πληροφορίας έπρεπε να ακολουθεί μια λογική και συστηματική διαδικασία, προκειμένου το σύνολο των παραγόμενων πληροφοριών αφενός να ανακτώνται αποτελεσματικά, αφετέρου να μπορούν να χρησιμοποιούνται εκ των υστέρων. Στο πέρασμα των αιώνων η αρχή της λογικής οργάνωσης της πληροφορίας παρέμεινε αμετάβλητη (Cleveland, A. and Cleveland, D., 2013).

Η επιστήμη της πληροφορίας ως τομέας αναφέρεται στην παραγωγή, τη συλλογή, την οργάνωση, την ερμηνεία, την αποθήκευση, την ανάκτηση, τη διασπορά, τη μεταμόρφωση και τη χρήση της πληροφορίας, δίνοντας έμφαση στις εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας που βρίσκουν εφαρμογή σε αυτές τις περιοχές (Borko, 1968; Griffith, 1980). Οι δύο θεμελιώδεις αρχές προϋποθέτουν ότι οι επιστήμονες της πληροφορίας από τη μια οργανώνουν την πληροφορία και από την άλλη την καθιστούν άμεσα προσβάσιμη. Η ταξινόμηση αποτελεί μία από τις σημαντικότερες αρχές για τον σχεδιασμό ενός συστήματος οργάνωσης προορισμένου για χρήση από ένα πληροφοριακό δίκτυο.

Αναφορές στην ιδέα και την ανάγκη οργάνωσης της γνώσης μπορούν να εντοπιστούν μεταξύ άλλων στον Αριστοτέλη, τον Bacon και τον Leibniz, σύμφωνα με τους οποίους η γνώση διαιρείται σε τάξεις κατ' αντιστοιχία με τους διαφορετικούς

τομείς του ανθρώπινου νου, όπως είναι η μνήμη, η αιτία και η φαντασία. Κάθε τάξη παριστά μια συγκεκριμένη επιστήμη ή θέμα. Η ανάπτυξη της γνώσης οδήγησε τόσο στη δημιουργία νέων τάξεων όσο και στην ανάπτυξη υποτάξεων εντός των τάξεων (Ghose and Dhawle, 1979). Η φιλοσοφική διάσταση της ταξινόμησης είναι εμφανής και στην παρακάτω διατύπωση: «Ο διανοητικισμός [...] στηρίζεται στη διάνοιά μας που έχει τη δύναμη να μεταμορφώνει το άμορφο χάος των φαινομένων στην πειθαρχική ιεραρχία των εννοιών. Το κάθε συναίσθημα ή το κάθε σύμπλεγμα συναισθημάτων [...] το ταξινομά, το υποτάσσει σε γένη και είδη [...]. Όταν έτσι το ταξινομήσει, του εφαρμόζει κατόπιν τ' όνομα του γένους» (Καζαντζάκης, 1913).²

Η ταξινόμηση ως διαδικασία ή/και τεχνική εργασία εμπεριέχεται στη δομή της πληροφορίας και της διαχείρισης της πληροφορίας. Προκειμένου να γίνουν πλήρως κατανοητοί οι σκοποί, οι διαδικασίες και οι εφαρμογές της ταξινόμησης ως συστατικού της διαχείρισης της πληροφορίας, είναι απαραίτητη η κατανόηση του ευρύτερου πλαισίου υπό το οποίο αναπτύχθηκε και διαμορφώθηκε η ταξινόμηση ως λειτουργία, των βασικών εννοιών και αρχών που τη διέπουν, καθώς και των κυριότερων ταξινομικών συστημάτων που μέχρι και σήμερα υλοποιούνται στον χώρο των βιβλιοθηκών και των φορέων καταλογογράφησης.

Σύμφωνα με τον Lancaster (2003), ο ίδιος πόρος μπορεί να ευρετηριαστεί διαφορετικά από διαφορετικά κέντρα πληροφόρησης. Κάποια από τα συνηθέστερα ζητήματα που καλείται να διαχειριστεί ο ταξινόμος/καταλογογράφος προκύπτουν από ερωτήματα όπως:

- Γιατί ο καθορισμός του περιεχομένου ενός έργου αποτελεί σύνθετη και πολύπλοκη διανοητική διαδικασία;
- Ποια είναι η διαδικασία για τον καθορισμό του θεματικού περιεχομένου; Πώς καθορίζεται το θεματικό περιεχόμενο του μη κειμενικού υλικού;
- Πώς μεταφράζονται οι έννοιες σε όρους ευρετηρίου και σε σημειογραφία ταξινόμησης;

Γενικά, η ταξινόμηση ως διαδικασία εμπεριέχει τρία βασικά φιλοσοφικά ερωτήματα: «τι;», «γιατί;», «πώς;». Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι οι επαγγελματίες του τομέα της βιβλιοθηκονομίας και επιστήμης της πληροφορίας οφείλουν όχι μόνο να γνωρίζουν *τι* είναι η ταξινόμηση, *γιατί* είναι απαραίτητη/ποιους σκοπούς επιτελεί η ταξινόμηση και *πώς* υλοποιείται η ταξινόμηση, αλλά και να προωθούν, μέσω της καθημερινής εξάσκησης και πρακτικής τους, την ανάδειξη της ταξινόμησης ως θεμελιώδους διαδικασίας, τόσο διανοητικής όσο και τεχνικής, για την οργάνωση και τη διαχείριση της γνώσης.

² Πρόκειται για φιλοσοφική μελέτη του Ν. Καζαντζάκη αναφορικά με τον Henri Bergson, Γάλλο φιλόσοφο, του οποίου οι ιδέες άσκησαν εμφανή επιρροή στο έργο του Καζαντζάκη (π.χ. Ασκητική). Βλέπε δευτερογενή πηγή: Στεφανάκης, Γ.Ε., 1997. *Αναφορά στον Καζαντζάκη*. Νέα έκδ. συμπλ. Αθήνα: Καστανιώτης. σ. 116. Βλέπε επίσης πρωτογενή πηγή: Καζαντζάκη, Ν., 1913. Η. Bergson. *Δελτίο Εκπαιδευτικού Ομίλου*, 2, σ. 310-334.

Μέρος Πρώτο

Οργάνωση της γνώσης στον φυσικό
χώρο των βιβλιοθηκών

Η επιστήμη της οργάνωσης της γνώσης

1.1 Εισαγωγή

Στο Κεφάλαιο 1 εξετάζεται η επιστήμη της οργάνωσης της γνώσης στην κοινωνία της πληροφορίας. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται κάποιες θεωρητικές προσεγγίσεις που σχετίζονται με τις μεθόδους οργάνωσης της γνώσης και της πληροφορίας στον χώρο κυρίως των βιβλιοθηκών.

1.2 Η κοινωνία της πληροφορίας και η διαχείριση της γνώσης

Οι ανθρώπινες κοινωνίες χαρακτηρίζονται από τον διαμοιρασμό της γνώσης. Ως γνώση ορίζεται το σύνολο των καταγεγραμμένων ιδεών, συμβάντων, φαντασίας, μύθων, εμπειριών και εκφραζόμενων συναισθημάτων που συντηρούνται από την κοινωνία (Satiya and Singh, 2008). Η γνώση που παράγεται στο πλαίσιο μιας κοινωνίας είναι ως επί το πλείστον δημόσια και διατηρείται από τη συλλογική μνήμη. Η γνώση δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τον γνώστη. Αυτό σημαίνει ότι μεταξύ γνώσης και γνώστη υπάρχει μια σχέση αλληλεξάρτησης. Ο άνθρωπος είναι εκείνος που δημιουργεί και συγχρόνως καταναλώνει γνώση. Η δημιουργία γνώσης έχει ως στόχο την επίλυση των προβλημάτων της ανθρώπινης κοινωνίας και τη δημιουργία ή/και τη βελτίωση των συστημάτων, των προϊόντων, των υπηρεσιών, των αξιών, των αρχών και τελικά των προοπτικών μέσω των οποίων γίνεται εφικτή η βέλτιστη αξιοποίηση της παραγόμενης γνώσης για την ανθρωπότητα.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον αναφορικά με τις έννοιες «κοινωνία της πληροφορίας» (Information Society – IS) και «διαχείριση της γνώσης» (Knowledge Management – KM). Και οι δύο αυτές έννοιες συνδέονται με την τεχνολογική επανάσταση στον χώρο της πληροφορίας, εκτείνονται δε

πέρα από την επεξεργασία των δεδομένων και τη διάχυση (dissemination) της πληροφορίας.

Η γνώση ως σώμα είναι ένα σύστημα που φέρει διακριτά χαρακτηριστικά. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω:

- Η γνώση δεν είναι ανεξάρτητη. Εξαρτάται από εκείνον που γνωρίζει, τον γνώστη, είναι υποκειμενική και ενυπάρχει στον ανθρώπινο νου.
- Η γνώση συντηρείται/διατηρείται από την ανθρώπινη κοινωνία. Επομένως έχει κοινωνικά χαρακτηριστικά.
- Η γνώση δεν είναι πότε πλήρης, άρτια. Είναι αποσπασματική, δυναμική, πολυδιάστατη και μεταβάλλεται διαρκώς στον χώρο και τον χρόνο.
- Είναι ατελής, ανεξάντλητη και απεριόριστη.
- Η τεχνολογική και η κοινωνική πρόοδος είναι στενά συνδεδεμένες με την ανακάλυψη της γνώσης.

Η γνώση προέρχεται από και παράγεται στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Η φύση και η κοινωνία είναι οι ύστατες πηγές γνώσης. Η πληροφορία παράγεται όταν ο γνώστης αλληλεπιδρά με τη φύση μέσω των αισθητήριων οργάνων του. Η νέα γνώση ενσωματώνεται στην ήδη υπάρχουσα γνώση προκειμένου να χρησιμοποιηθεί και να επικυρωθεί. Επομένως η σχέση κοινωνίας και γνώσης είναι αμφίδρομη και δεν νοείται η εξέλιξη της μίας ανεξάρτητα από την άλλη. Η γνώση εξελίσσεται όσο η κοινωνία εξελίσσεται, ενώ η κοινωνία μεταβάλλεται και αναπτύσσεται όταν παράγεται νέα γνώση (Satija and Singh, 2008).

1.3 Η γνώση και η σημασία της γνώσης στον χώρο των βιβλιοθηκών

Η γνώση εμφανίζεται σε γραπτή και προφορική μορφή. Οι βιβλιοθηκονόμοι και επιστήμονες της πληροφορίας διαχειρίζονται την καταγεγραμμένη πληροφορία. Η μελέτη των πηγών, της φύσης, των χαρακτηριστικών και της δομής της γνώσης έχουν εξαιρετική σημασία για τους βιβλιοθηκονόμους και επαγγελματίες της πληροφορίας, προκειμένου αυτοί να μπορούν να τη συλλέγουν, να την οργανώνουν και να τη διαδίδουν αποτελεσματικά (Satija and Singh, 2008). Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο άνθρωπος έχει διανύσει περισσότερο από έναν αιώνα έρευνας στην οργάνωση της γνώσης, θεωρείται σχεδόν αυτονόητη η ανάπτυξη πλήθους προτύπων, οδηγιών ή/και θεωριών, καθώς και η πρόοδος που έχει συντελεστεί στην κατηγορική ανάλυση (facet analysis), και φυσικά οι σημαντικές εξελίξεις στον χώρο της τεχνολογίας της πληροφορίας (Information Technology – IT). Η μετουσίωση της πληροφορίας σε γνώση αποτελεί τον στόχο της διαχείρισης της πληροφορίας. Η διαχείριση της πληροφορίας συχνά ισοδυναμεί με τη διαχείριση της τεχνολογίας της πληροφορίας ή τη

διαχείριση των πόρων πληροφόρησης ή τη διαχείριση των πολιτικών/πρακτικών και των προτύπων της πληροφορίας (Choo, 2002).

Σύμφωνα με τον Hjørland (2003), η οργάνωση της γνώσης παρουσιάζει ελλείψεις σε σχέση με το θεωρητικό πλαίσιο που διέπει κυρίως τις εξής θεμελιώδεις έννοιες:

- Έννοιες
- Κριτήρια για ένταξη στην τάξη
- Σημασία
- Ευρετηρίαση
- Σημασιολογικές σχέσεις
- Θέματα
- Θέματα ως σημεία πρόσβασης (Subject Access Points – SAPs)

Καθεμία από τις παραπάνω έννοιες και κατ' επέκταση λειτουργίες είναι τόσο σημαντικές όσο και η διαμόρφωση μιας ενιαίας προσέγγισης, η οποία καθιστά εφικτή τη σύνδεση και διασύνδεσή τους. Επιπλέον, θεωρείται αυτονόητο ότι η πληροφορία, η γνώση και η διαίσθηση ενυπάρχουν στον άνθρωπο, ότι η χρήση της πληροφορίας βασίζεται στη δόμηση κοινών εννοιών και ότι η δημιουργία και η χρήση της γνώσης είναι κοινωνικές εμπειρίες στις οποίες συμμετέχουν πολλοί φορείς εξασκώντας τη νοημοσύνη και τα ενδιαφέροντά τους (Choo, 2002; Hjørland, 2003).

Στον χώρο της Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφορίας³ (Library and Information Science – LIS), η οργάνωση της γνώσης (Knowledge Organization – KO) αναφέρεται κυρίως στην οργάνωση των πληροφοριών των βιβλιογραφικών εγγραφών, περιλαμβανομένων των ευρετηρίων αναφορών, των εγγραφών πλήρους κειμένου και του Διαδικτύου (Hjørland, 2003). Η Επιστήμη της Πληροφορίας (Information Science – IS) θεωρείται ο καταλληλότερος τρόπος για τη δόμηση τέτοιων βιβλιογραφικών εγγραφών και ο βέλτιστος τρόπος αξιοποίησης δεδομένων εγγραφών μέσω της ανάκτησης πληροφοριών (Information Retrieval – IR). Η οργάνωση της γνώσης αποτελεί μια πολύ ευρύτερη έννοια, καθώς οργανώνεται σε:

- επιστημονικούς τομείς ή γνωστικά πεδία⁴
- κοινωνικούς φορείς (π.χ. ακαδημαϊκά ιδρύματα)
- γλώσσες και συμβολικά συστήματα
- εννοιολογικά συστήματα και θεωρίες
- γένη/είδη γραμματείας

³ Εναλλακτικά, ο όρος στην ελληνική γλώσσα αποδίδεται και ως «Βιβλιοθηκονομία και Επιστήμη της Πληροφόρησης».

⁴ Απόδοση του όρου *disciplines*.

Η επιτυχής αλληλεπίδραση των βιβλιογραφικών εγγραφών των καταλόγων των βιβλιοθηκών με τους κύριους φορείς (agents) παραγωγής γνώσης (π.χ. τους συγγραφείς), τους χρήστες και τους λοιπούς ενδιαμέσους βασίζεται στις προ-κατανοήσεις, στις έννοιες και τις γλώσσες και στον βαθμό που αυτές μπορούν να ταιριάζουν με τις ανάγκες των χρηστών και να τις υποστηρίζουν.

Οι βιβλιοθήκες και οι υπηρεσίες αναφοράς έχουν αποκτήσει μεγάλη εμπειρία στη χρήση ποικίλων εργαλείων αναφορικά με την οργάνωση των πόρων πληροφόρησης. Από αυτά τα δύο σημαντικότερα είναι: α) τα ταξινομικά συστήματα όπως το Dewey Decimal Classification (DDC), το Universal Decimal Classification (UDC), το Library of Congress Classification (LCC), το Bliss Bibliographic Classification (BC), το Colon Classification (CC) κ.λπ., των οποίων η χρήση αναφέρεται κυρίως στην οργάνωση των πόρων πληροφόρησης στον φυσικό χώρο των βιβλιοθηκών, και β) οι κατάλογοι θεματικών επικεφαλίδων όπως οι Library of Congress Subject Headings (LCSH), των οποίων η χρήση αναφέρεται στην ανάπτυξη θεματικών ευρετηρίων για τους καταλόγους των βιβλιοθηκών. Αναφορικά με τον τομέα της Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφορίας, αυτός άρχισε να διεκδικεί τη θέση του ως γνωστικού πεδίου από το 1876 περίπου, περίοδο κατά την οποία ο Melvil Dewey δημοσίευσε για πρώτη φορά το ταξινομικό του σύστημα, ενώ παράλληλα άρχισαν να εμφανίζονται και οι σχολές βιβλιοθηκονομίας.

1.4 Γνώση ή πληροφορίες ή δεδομένα

Υπάρχει μια εκτενής συζήτηση αναφορικά με το τι οργανώνουμε, πληροφορίες ή γνώση. Σύμφωνα με την Arlene G. Taylor (2004), οργανώνουμε την πληροφορία προκειμένου το κοινό για το οποίο προορίζεται ή στο οποίο απευθύνεται να την εντοπίσει, να την ανακτήσει, να τη διαβάσει και στη συνέχεια να την ενσωματώσει στο δικό του «σώμα» γνώσης.

«Οργανώνουμε τα πράγματα, οργανώνουμε την πληροφορία, οργανώνουμε τη σχετική με τα πράγματα πληροφορία και οργανώνουμε τη σχετική με την πληροφορία πληροφορία» (Glushko, 2016). Ως οργάνωση νοείται η δημιουργία εκείνων των προϋποθέσεων που συμβάλλουν στην «επιβολή» της τάξης και της δομής γύρω μας. Γενικά, πρόκειται για μια διαδικασία τόσο συνηθισμένη, που συχνά εκτελείται σχεδόν μηχανικά, χωρίς ιδιαίτερη σκέψη.

Οργανώνουμε τα πράγματα στον φυσικό χώρο γύρω μας, π.χ. τα βιβλία στα ράφια της βιβλιοθήκης μας, τα φωνογραφήματά μας σε ξεχωριστό χώρο, το υλικό που επιθυμούμε να φυλάξουμε –όπως σπάνια οικογενειακά κειμήλια– σε άλλον, ενδεχομένως λιγότερο προσιτό και περισσότερο ασφαλές, χώρο κ.ο.κ.

Οργανώνουμε τις πληροφορίες που αναφέρονται στα πράγματα που μας περιβάλλουν, π.χ. τόσο οι πρώην δελτιοκατάλογοι των βιβλιοθηκών όσο και οι δημόσιοι κατάλογοι σήμερα (Online Public Access Catalogs – OPACs) μας παρέχουν πληροφορίες για το περιεχόμενο των συλλογών τους.

Οργανώνουμε τις πληροφορίες που βρίσκονται αποθηκευμένες σε ψηφιακά μέσα, π.χ. οι βιβλιοθήκες συλλέγουν, περιγράφουν και οργανώνουν MP3 και PDF αρχεία, e-books, e-journals κ.λπ.

Οργανώνουμε τις πληροφορίες προκειμένου να βελτιώνουμε ή να προσθέτουμε αξία σε ό,τι έχουμε. Οργανώνουμε τις πληροφορίες για να μπορούμε να τις ανακτούμε, κάτι που συνήθως περιλαμβάνει επίσης να γνωρίζουμε τι είναι διαθέσιμο, να μπορούμε να το εντοπίσουμε και να το αποκτήσουμε (Frické, 2012). Οργανώνουμε για να διαχειριζόμαστε. Θα μπορούσαμε ακόμη να πούμε ότι η οργάνωση ως διαδικασία συνεπάγεται τη δημιουργία φίλτρων τα οποία, εφόσον συνδυάζονται με την πηγή της πληροφορίας, δίνουν προτεραιότητα σε αυτό που χρειαζόμαστε.

Οργανώνουμε την πληροφορία γιατί έχουμε την ανάγκη να την ανακτήσουμε εκ των υστέρων. Η έννοια του όρου «ανάκτηση πληροφοριών»⁵ είναι ιδιαίτερα ευρεία, αποτελεί μια δραστηριότητα που αφορά σε εκατοντάδες εκατομμύρια ανθρώπων και προϋποθέτει σε μεγάλο βαθμό τη χρήση μηχανών αναζήτησης ή/και άλλων υπηρεσιών και εφαρμογών του Διαδικτύου (βλέπε Εικόνα 1).

Η πληροφορία συνιστά έναν σημαντικό πόρο για τη λειτουργία και τη διαχείριση των οργανισμών. Η πληροφορία συνίσταται από δεδομένα τα οποία έχουν υποβληθεί σε επεξεργασία και έχουν αποκτήσει κάποιο νόημα για τον χρήστη. Τα δεδομένα αναφέρονται σε μη επεξεργασμένα, μη αξιολογημένα γεγονότα, αριθμούς, σύμβολα, αντικείμενα, συμβάντα κ.λπ.

Τα δεδομένα συνιστούν μια συλλογή γεγονότων τα οποία βρίσκονται αποθηκευμένα κάπου, π.χ. σε έναν τηλεφωνικό κατάλογο. Οι πληροφορίες είναι δεδομένα τα οποία έχουν τοποθετηθεί σε ένα περιεχόμενο χρηστικό και με νόημα, το οποίο μεταδίδεται προς έναν αποδέκτη με σκοπό να αξιοποιηθεί στη λήψη αποφάσεων. Η πληροφορία περιλαμβάνει την επικοινωνία και τη λήψη της γνώσης. Αξιολογεί και ενημερώνει, παρακινεί και δημιουργεί κίνητρα και ερεθίσματα, μειώνει την αβεβαιότητα, αποκαλύπτει εναλλακτικούς τρόπους δράσης, περιορίζει ή εξαλείφει άσχετους ή φτωχούς σε περιεχόμενο πόρους, επηρεάζει το άτομο και το παρακινεί ανάλογα. Ένα στοιχείο δεδομένων μπορεί να περιέχει πληροφορία μέσα σε ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο.

Η λεγόμενη «καλή» πληροφορία χαρακτηρίζεται από συνάφεια, επικαιρότητα, ακρίβεια, αποδοτικότητα, αξιοπιστία, χρηστικότητα, πληρότητα και συσσωμάτωση/συγκέντρωση (Babu, Singh and Sachdeva, 2000). Μέσω της οργάνωσης της πληροφορίας, το περιβάλλον γύρω μας αποκτά νόημα και περιεχόμενο, δημιουργείται νέα γνώση και είναι δυνατή η λήψη αποφάσεων (Choo, 1998). Συνεπώς, η πληροφορία παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία της λήψης αποφάσεων, με αποτέλεσμα η αξία της (value) να είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις αποφάσεις που προκύπτουν από τη χρήση της. Η πληροφορία δεν έχει μια απόλυτη παγκόσμια αξία. Η αξία της

⁵ Συχνά ο όρος ταυτίζεται με τον όρο «αναζήτηση», χωρίς ωστόσο οι δύο όροι να είναι σημασιολογικά ισοδύναμοι.

συνδέεται κάθε φορά με το *ποιος* την χρησιμοποιεί, *πότε* και *υπό ποιες συνθήκες* τη χρησιμοποιεί. Υπό αυτή την έννοια η πληροφορία δεν διαφέρει πολύ από τα υπόλοιπα αγαθά (βλέπε Εικόνα 2).

Ως *ανάκτηση πληροφοριών* ορίζεται «η εύρεση υλικού αδόμητης φύσης (συνήθως κειμένου), μέσα σε μεγάλες συλλογές (που βρίσκονται συνήθως αποθηκευμένες σε υπολογιστές), το οποίο ικανοποιεί μια ανάγκη πληροφορόρησης» (Manning, Raghavan and Schütze, 2012).

Εικόνα 1. Ανάκτηση πληροφοριών – Ορισμός

Ως *πληροφορία* νοείται η γνώση που κοινοποιείται και είναι [γενικά] ένα μήνυμα που χρησιμοποιείται για να αναπαραστήσει μια πληροφορία σε μια διαδικασία επικοινωνίας με σκοπό την αύξηση της γνώσης (ΕΛΟΤ 561-1, 2012).

Ως *πληροφορία* νοείται ό,τι έχει αποκτήσει περιεχόμενο, «νόημα», άρα πληροφορεί (Τσέλιος, 2007).

Τα *δεδομένα* ορίζονται ως «παράσταση της πληροφορίας με συμβατικό τρόπο κατάλληλο για επικοινωνία, διερμίνευση, αποθήκευση ή επεξεργασία» (ΕΛΟΤ 561-1, 2012).

Με τον όρο *δεδομένα* στην πληροφορική και την επιστήμη των υπολογιστών νοείται «η δυαδική αναπαράσταση αριθμών, χαρακτήρων, εικόνων και άλλων φυσικών οντοτήτων, ώστε να είναι δυνατή η επεξεργασία ή η αποθήκευσή τους από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τις περιφερειακές τους συσκευές» (Τσέλιος, 2007).

Εικόνα 2. Πληροφορία και δεδομένα – Ορισμοί⁶

⁶ Βλέπε στον σύνδεσμο: <<http://www.elot.gr/sepelot1381.pdf>> [Προσπελάστηκε 8 Δεκεμβρίου 2018].

Στην πληροφορική και συγκεκριμένα στην *ανάκτηση των δεδομένων* βρίσκει εφαρμογή ο όρος *συσταδοποίηση*, όπως εφαρμόζεται στις μηχανές αναζήτησης. Η *συσταδοποίηση* ως έννοια ισοδυναμεί με τον όρο *ταξινόμηση*, καθώς αφορά στην εργασία της κατάταξης ενός συνόλου αντικειμένων στις κατάλληλες ομάδες ανάλογα με το περιεχόμενό τους.

Εικόνα 3. Συσταδοποίηση vs Ταξινόμηση

Η πληροφορία η οποία δεν οργανώνεται είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να εντοπιστεί. Η καταγεγραμμένη πληροφορία δεν περιλαμβάνει μόνο κείμενο. Μπορεί επίσης να αναπαρίσταται μέσω βίντεο, ήχου, εικόνας, χαρτογραφημένων παραστάσεων, ιστοσελίδων κ.λπ. Γι' αυτό συχνά χρησιμοποιείται ο όρος *information package*, ο οποίος θα μπορούσε να αποδοθεί στα ελληνικά ως «σώμα πληροφοριών»⁷ (Τσέλιος, 2007; Taylor, 2004). Πολλά εργαλεία έρευνας συμβάλλουν στη διαδικασία της εύρεσης πληροφοριών, όπως οι οδηγοί-κατάλογοι, τα λεξικά, οι εγκυκλοπαίδειες, οι βιβλιογραφίες, τα ευρετήρια, οι κατάλογοι, οι βάσεις δεδομένων κ.λπ.

Γενικά, η οργάνωση της πληροφορίας επιτρέπει στον άνθρωπο να τηρεί χρήσιμα αρχεία αναφορικά με την εξέλιξη και την πρόοδό του στους διάφορους τομείς της δραστηριοποίησής του. Οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και τα μουσεία συγκαταλέγονται σε εκείνους τους φορείς που επί πολλά έτη επιδίδονται στη συλλογή, την οργάνωση και τη φύλαξη πληροφοριών. Την προσπάθειά τους αυτή χαρακτηρίζει η συνειδητή επιλογή ενός συστήματος οργάνωσης το οποίο προϋποθέτει μια συλλογή πόρων, την επιλογή εκείνων των ιδιοτήτων ή/και αρχών/προτύπων περιγραφής και οργάνωσης των πόρων, και την υποστήριξη της δυνατότητας αλληλεπίδρασης μεταξύ των πόρων. Μέσω της σύγκρισης του τρόπου υλοποίησης της οργάνωσης της πληροφορίας σε διαφορετικά περιβάλλοντα με διαφορετικό περιεχόμενο, μπορούν να αντληθούν ωφέλιμα συμπεράσματα σχετικά με την ταύτιση όλων των μοντέλων οργάνωσης της πληροφορίας που έχουν τεθεί σε εφαρμογή στο παρελθόν ή εξακολουθούν να υποστηρίζονται στο τρέχον πληροφοριακό περιβάλλον. Η παραπάνω διαδικασία επιτρέπει τη σύσταση της επιστήμης της οργάνωσης με επιστημονικό τρόπο (Glushko, 2016) (βλέπε Εικόνα).

⁷ Απόδοση της συγγραφέως.

ΤΑΞΙΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

Σε αυτό το βιβλίο επιχειρείται μια συνολική θεωρητική προσέγγιση των μεθόδων με τις οποίες ο τομέας της Βιβλιοθηκονομίας και της Επιστήμης της Πληροφορίας διαχειρίζεται τη συλλογή, την οργάνωση, την περιγραφή και την ταξινόμηση της γνώσης.

Το βιβλίο χωρίζεται σε τέσσερα μέρη:

- Στο πρώτο μέρος εξετάζονται: α) η οργάνωση και η σημασία της γνώσης στον χώρο των βιβλιοθηκών, β) η βασική ορολογία και οι έννοιες που σχετίζονται με τις τεχνικές εργασίες της ταξινόμησης, της θεματικής καταλογογράφησης, της πρόσβασης, της θεματικής ανάλυσης και της θεματικής ευρετηρίασης, γ) τα συστήματα κατηγοριοποίησης της γνώσης και δ) τα είδη και τα συστατικά της ταξινόμησης και των ταξινομικών σχημάτων.
- Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται δεκατρία από τα δημοφιλέστερα μέχρι σήμερα ταξινομικά συστήματα στον χώρο των βιβλιοθηκών, αγγλόφωνα και μη.
- Στο τρίτο μέρος εξετάζονται επιμέρους συστήματα της οργάνωσης της γνώσης: θησαυροί, σημασιολογικά δίκτυα και οντολογίες.
- Στο τέταρτο μέρος περιλαμβάνονται πίνακες, παραδείγματα υλοποίησης και γλωσσάρι.

Σε αυτό το πλαίσιο, το βιβλίο *Ταξινομικά συστήματα βιβλιοθηκών* έχει στόχο να εμπλουτίσει την ελληνική βιβλιογραφία και να εισαγάγει τους φοιτητές και τους επαγγελματίες του τομέα της Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφορίας στις αρχές και τη φιλοσοφία που διέπουν την οργάνωση της γνώσης στον χώρο των βιβλιοθηκών.

Η Μαρία Ασλανίδη είναι Μουσική Βιβλιοθηκονόμος και ανήκει στο Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό του Τμήματος Τεχνών Ήχου και Εικόνας της Σχολής Μουσικής και Οπτικοακουστικών Τεχνών του Ιονίου Πανεπιστημίου. Έχει πολυετή επαγγελματική πείρα στον τομέα της μουσικής βιβλιοθηκονομίας και της επιστήμης της πληροφορίας. Στο διδακτικό και επιστημονικό της έργο επικεντρώνεται μεταξύ άλλων στην έρευνα, την εφαρμογή και τη διδασκαλία των τεχνολογιών της πληροφορίας, όπως υλοποιούνται στην οργάνωση, την περιγραφή και τη διανομή της γνώσης, με έμφαση στους τομείς της μουσικής και των οπτικοακουστικών τεχνών. Δραστηριοποιείται στην ανάδειξη, προώθηση και προβολή του τομέα της Μουσικής Βιβλιοθηκονομίας, συμμετέχοντας σε διεθνείς και εθνικές συνεργασίες και δράσεις, και συνεργάζεται με την RDA Steering Committee (RSC) για την προβολή και προώθηση του προτύπου Resource Description and Access (RDA) στον χώρο των μουσικών βιβλιοθηκών, αρχείων και μουσείων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί της στο aslanidi@ionio.gr.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Στουρνάρη 27B, 106 82 ΑΘΗΝΑ, Τηλ. 210-3832044
info@klidarithmos.gr www.klidarithmos.gr
www.facebook.com/klidarithmos.gr

ISBN 978-960-461-996-2

